

Védjük meg az alföldfásítást, avagy egy idős kolléga védelmében!

Viszontválasz Kovács Árpád cikkére („Kapásnövény”-e az erdő? EL, CXXXVIII. évf. 9. szám)

Tisztelt Kovács Árpád!

Biztos, hogy Kurdy István ny. erdőmérnök több erdőtelepítést látott, mint Ön, és ráadásul nemcsak látott, hanem végzett is – Önnel szemben – hosszú és eredményes szakmai életútja során.

Kedves, idős, aranydiplomás kollégám szakmai életútját híven írja le az OEE által 2003-ban kiadott „Mint oldott kéve...”, a balekvizsgától az aranydiplomáig című könyv, amely az 1943-ban beiratkozott és a soproni almamaterben diplomát szerzett kollégákról szól:

„Kurdy István 1924. augusztus 8-án született Boldván, Miskolcon érettségizett 1943 júniusában. Erdőmérnöki oklevelét 1949 júliusában szerezte meg. Egész életét az alföldfásításnak szentelte. Szolgálatát Püspökladányban kezdte kerületvezető erdészként, majd 1949 december végén Szolnokra került, ahol nyugdíjazásáig dolgozott. Végig erdőművelési munkakörben tevékenykedett (mag- és csemete-termelési, erdőtelepítés-fásítási, erdőnevelési előadó, erdőművelési osztályvezető). Több millió facsometét nevelt, munkatársaival Szolnok megye erdősültségét a hétszeresére (0,7%-ról 5%-ra) növelte.

Nyugdíjazása után további tíz évet dolgozott a Szolnok megyei Állami Gazdaságok Szakszolgálati Állomásán, ahol öt állami gazdaság és egy termelőszövetkezet erdészeti szakirányítását és több száz ha erdő telepítését szervezte és irányította. Széles körű szakirodalmi tevékenységet folytatott döntően erdőművelési tárgykörben.

Isten segítségével 11 gyermeket nevelt fel és közel 30 unokája van.”

A fenti szakmai életútjához csak annyit szeretnék hozzátenni, hogy nagyon sok kolléga tőle tanulta meg az alföldfásítás rejtelmeit és az élet tisztességét.

Tisztelt Kovács Árpád!

Kurdy István cikke egy dologról szól: hogyan telepítsünk erdőt az Alföldön. Pista bátyám – sok-sok éves tapasztalata, gyakorlata alapján – arra hívta fel a figyelmet, hogy az Alföldön, ezen belül szűkebb hazájában, Szolnok megyében az erdőt telepíteni szándékozóknak mire vi-

gyázzanak, hogyan kell eredményesen erdősíteni az ország egyik, hanem a leg-szárazabb vidékén. Az ő tapasztalatai mögött számtalan kudarc és elég sok eredmény van. Úgy gondolom, hogy nem engedheti meg az erdészszakma magának, hogy ne figyeljen oda egy erdész kolléga 50 éves szakmai életútja során összegyűjtött tudására.

Kurdy István arról írt, hogy az Alföldön, ahol évente csak 450–550 mm csapadék esik (idén a tavaszi erdősítési szezonban, március–április hónapokban mindösszesen 8 mm, azaz nyolc milliméter csapadék hullott), csak akkor lehet eredményesen erdősíteni, ha ezt a kevés csapadékot a csemete (erdősítés) hasznosítja, veszi fel és nem a lágyszárú (gyom) növényzet.

Igaz, hogy az erdő, illetve a fás szárú növényzet (idősebb korban) képes hasznosítani – csapadékon kívül a talajvizet is, azonban életének első néhány évében csak a felső talajrétegekből nyeri vízszükségletét, abból a talajrétegből, ahonnan a gyomnövényzet is. Ez a kevés csapadék csak meghatározott egyed szükségletét tudja kielégíteni. Annak érdekében, hogy a csemeték meg tudjanak erősödni ezen a számukra kevésbé kedvező termőhelyen, az erdész segítségére szorulnak (mint ahogy „az isteni fényben tündöklő firmák segítségére szorulnak a zöldfülű ... balekok”). Az erdésznek olyan körülményeket kell teremtenie, hogy ez a kevés csapadék lehetőleg csak erdősítés számára hasznosuljon, ennek érdekében kell kialakítani az alkalmazandó erdősítési technológiát. Az Alföldön az erdősítési (nemcsak a telepítés, hanem az erdőfelújítás esetében is) technológiában a következők a döntő műveletek:

– ahol a talaj megengedi, teljes talaj-előkészítés 50–60 cm mélyen,

– jó minőségű (nem elkényeztetett) csemete és ültetés, valamint

– *intenzív ápolás, lehetőség szerint 8–10 éves korig*, sortányéros kapálás, sorközi tárcsázás, rotációzás, nyesés.

Mindent el kell követni, hogy az erdősítés első néhány évében megszűntessünk lehetőség szerint minden konkurenciát. Ez a művelet sor nagyon hasonlít a szántóművelésre, még akkor is,

ha 8–10 évig tart, az egy vegetációval szemben.

*Tebát az Alföld ezen térségeiben, termőhelyein igenis **Kapásnövény** az erdő, legalábbis az erdősítés korában.*

Az Alföld jelentős területén megváltozott 100–150 éve a termőhely – az ártéri, időszakos vízellátásból kültéri, többlet-vízhatástól függetlenné vált – a folyószabályozások hatására. Nincs már meg az a többletvíz, amely eltette a gyöngyvirágos tölgyeseket. A növényzet számára szinte kizárólag a csapadék biztosítja a vizet.

Azt nem vitatom, hogy az ország olyan termőhelyein, ahol 600–800 mm csapadék hull vagy többlet-vízhatás jelentkezik, nincs szükség az erdősítés ilyen mértékű pátyolgatására.

Természetesen a fent leírt művelési sor csak általánosságban igaz, hiszen minden termőhely és ezen belül minden célállomány speciális technológiát igényel. Azonban az mindegyikre igaz, hogy – a minimum elv miatt – a kevés csapadékot a facsemetékkel kell hasznosítani, ha erdőt akarunk nevelni belőlük.

Márpedig az elmúlt évek azt bizonyították, hogy ebben a térségben élő tulajdonosok igenis megkedvelték az erdőt, és egyre többen adják fejüket erdőtelepítésre. Az elmúlt tíz évben a hazánkban telepített erdők több mint 2/3 része ebben a térségben jött létre.

Arról én szeretnék vitát nyitni, hogy hol lett volna (lenne) jobb erdőt telepíteni. Úgy gondolom, azt, hogy hol telepítenek erdőt, azt egyedül a földtulajdonosok döntenek el (ha a beadott erdősítési terv elfogadható). Az Alföldön élő tulajdonosok jelentős része úgy gondolkozik, hogy földjét erdővel szeretné hasznosítani. Úgy néz ki, hogy olyan cikkel, mint amit Kurdy István írt, nem lehet elvenni az alföldi emberek kedvét, sőt egyre többen kedvet kapnak rá (2003-ban is több ezer hektár erdőt telepítettek).

Azt magam sem tudom, nem tudhatom, hogy a domb- és hegyvidék feltétlen erdőtalajain lévő (parlagok) földek tulajdonosai miért nem szeretnék földjeiket erdővel hasznosítani (talán azoktól kell megkérdezni, akik ott helyben hirdetik az ígét). Az Alföldön tevékenykedő erdész kollégák, úgy néz ki, igen eredmé-

nyes munkát végeztek az elmúlt 50 év alatt és végeznek jelenleg is e témában.

Tisztelt Kovács Árpád! Én nem merném és nem is veszem magamnak azt a bátorságot, hogy olyanról nyilatkozzak, nyissak vitát, amit csak könyvekből olvastam és olyanoktól hallottam, akik egy hektár erdőt sem telepítettek. Bár tanultam, vizsgáztam belőle és láttam is fokozatos felújítást, de nem vitatkoznék szakmai kérdésekben olyan kollégával, aki sok-sok éve végzi-végezti ezeket a felújításokat.

Arról sem kívánok vitát folytatni, hogy szükség van-e a „természetszerűnek sem nevezhető”, nem őshonos fajokból létesített erdőkre az alföldi embereknek és hazánknak.

Erről már sok elismert erdész nyilvánította ki véleményét szóban és tette, hogy csak a neves alföldfásítókat említsem: *Kaán Károly, Kiss Ferenc, Magyar Pál* vagy jelenkorunk nagyjaira utaljak, mint *dr. Szoftirid István, dr. Tóth Béla* és *dr. Solymos Rezső*.

Egyébiránt nem hiszem, hogy valaki elvitatná a jelenlegi energetikai helyzetben, hogy szükség van az akác tűzifára, vagy akár NNY-ra mint faipari alapanyagra. Azt sem értem, miért baj, ha a búza vagy a kukorica helyett a tulajdonos nem őshonos fajokból álló erdőt telepít!

És végül, de nem utolsósorban, elvettette a sulykot tisztelt Kovács Árpád, amikor *Kurdy Istvánról úgy nyilatkozott, hogy olyan szemléletet vallott, vall,*

amely az erdészethez abszolút nem értők, illetve az annak ártani akarók sajátja volt!

Utóirat: Tisztelt Kovács Árpád! Ha engemet sértett volna meg, nem vettem volna a fáradságot, hogy válaszoljak cikkére, azonban az általam és sokak által nagyra becsült ny. erdőmérnök kollégámat, Kurdy Istvánt bántotta meg félresikerült irományával, így nem mehettem el emellett szó nélkül.

Remélem, felébresztettem Önben valamit, és legközelebb előbb gondolkodik és informálódik, mielőtt cikket ír az Erdészeti Lapokban.

Czeglédi István

OEE Szolnoki HCS Magánerdő

Tagozat vezetője

Nem az erdő, hanem az alföldi facsemete a kapásnövény...(!)

Az Erdészeti Lapok 2003. szeptemberi számában *Kovács Árpád* erdőmérnök meglehetősen éles hangon elemzi (bírálja) *Kurdy Istvánnak* az Erdészeti Lapok 2003. júniusi számában közreadott „*Telepítsünk újra erdőt*” c. tanulmányát. Kurdy ebben az írásában, 40 évnyi alföldi erdőművelő, erdőtelepítő erdészként szerzett gyakorlati tapasztalataira alapozva, újabb erdőtelepítési program ígéretében, jó szándékkal hívja fel e program jelenlegi és jövőbeli végrehajtójának figyelmét „*néhány elkerülhetetlenül fontos szempontra*”. A tanulmányát is azzal zárja, hogy közreadásával a célja elsősorban a figyelemfelkeltés, az elődök által már átélt kudarcok elkerülése, valamint az új erdőtelepítési lehetőségek minél jobb kihasználása érdekében.

Tollat az adott kezembe, hogy a bíráló tanulmányában a szerző néhány kifogásolható megjegyzése mellett bizonyos szemléleti tévedések is elősejlenek. Mindenekelőtt érthetetlen az a megjegyzése, hogy Kurdy István „csak az alföldi, sőt helyenként csak az erdőssztyepp klímára vonatkozó jellegzetességekről ír”, és ez csak az írás többszöri, nagyon figyelmes átolvasásakor derül ki. Talán még sem lehetett annyira figyelmes ez az átolvasás, ha nem tűnt fel, hogy Kurdy mindjárt elől-járóban kihangsúlyozta: „tapasztalataim az alföldi erdőtelepítésekre vonatkoznak. Itt dolgoztam 1950–1990-ig az ország akkoriban legfájtalanabb megyé-

jében, Szolnok megyében...” A tanulmánya további részében utal az erdőssztyepp klímára is.

A bíráló tanulmány szerzője egyébként is tárgyi tévesztésből indul ki, ezért a fejtegetései is szükségszerűen tévedéseket tartalmaznak. Kurdy István ugyanis a *facsemetéről* állapítja meg – helyesen –, hogy a kukoricához hasonlóan „kapásnövény”, Kovács Árpád viszont az *erdőnek* a kapásnövény jellegét vitatja, vonja kétségbe. Ezzel természetesen szinte egyet lehet érteni, de mert alapvetően más és más a kiindulás, ezért a bíráló következtetései is egészen másra vonatkoznak, ezért nem is tárgyszervek. Már az alföldfásítás nagy tudós úttörője, az erdészeti ökológia magyarországi megalapítója és első igazi nagy művelője, *Magyar Pál* úgy fogalmazott egyik 1929. évi tanulmányában, hogy a szikes termőhelyeken a fásítás-erdősítés sikere elsősorban vízkérdés, ezért minden eszközzel arra kell törekedni, hogy a csapadékvíznek a talajba jutását elősegítsük, azt ott a facsemetek számára megőrizzük, ezért a szikes talajok fásításánál elfogadható eredményt csakis a teljes talajelőkészítés és a záródásig tartó gondos talajápolás biztosíthat. A további tudományos vizsgálatok és gyakorlati tapasztalatok ezeknek a megállapításoknak az érvényét az erdőssztyepp klímájú alföldi termőhelyekre általánosítva kiterjesztették.

Sajnálatosképpen az azóta eltelt évti-

zedek során ismételtelen többen is megkísérelték ezt az alapkövetelményt figyelmen kívül hagyni, és hol a talajelőkészítés elhagyásával, hol a talajápolásokon próbálkoztak költséget takarítani. Az eredmény szinte mindig biztosan siralmas, és a facsemete-maradványok kiszántásához vezet! Kurdy István a tanulmányában erre utal, amikor a facsemetek „kapásnövényt” megillető kezelésének a szükségességét emeli ki. Az alföldi erdőssztyepp klímájú termőhelyen ugyanis egyáltalán mindenképp az erdősítés sikere, a facsemetek megkapaszkodása az elsődleges – igen nehéz és kritikus – feladat.

Ezzel szemben a bíráló tanulmány arra ösztönöz, hogy a szerinte „túlzotán intenzív erdősítési módszereket ma már lassan illene háttérbe szorítani!” Szerinte a tuskózásos – teljes talajelőkészítésre alapozott – intenzív talajápolásos erdőfelújításokra mint mintára való hivatkozás teljesen hibás; az ilyen módon létrehozott erdőállomány biológiai értelemben nem is tekinthető erdőnek, legfeljebb művelési ágát illetően; „az ilyen erdő még természetsszerűnek sem nevezhető, és ugye nem ez a távlati cél”. Aki csak minimális ökológiai szemlélettel van „megverve” (ez is Kovács Árpád kifejezése), *jól tudja, hogy az alföldi erdőssztyepp klímájú termőhelyeken általában nem lehet még csak távlati cél sem a természetsszerű erdő, illetve az ehhez kapcsolódó természetközeli erdőkezelés. Dr. Koloszá*